

21.1.1966

Rozesłać w. Biura i Sekr. ...

Nr.

Ważny nie obywateli należał
(osobnie stron)

Warszawa, dn.

196 r.

K. polecenia tow. Władysław

Wysłane członkom B.P. Z-com i Sekr. Władysław

Dn. 21 1966 r. L. dz. KS/02/61/664
21 stycznia 1966

~~37/Rap. 165~~

PILNA NOTATKA

Wyłączenie do ręk własnych

W związku z listem Tow. Brożniawo do Tow. Gomulki w sprawie zapewnienia organizacji Układu Warszawskiego większej elastyczności i operatywności, przedstawiam uwagi i wnioski :

- I. Organizacja Układu Warszawskiego obejmuje dwa kompleksy zagadnień, wymagające jednolitego traktowania :
  - 1/ Udoskonalenie instrumentów działania w dziedzinie wojskowej, co wiąże się z propozycją narady ministrów obrony. Usprawnienie koordynacji wymaga szczególnych form w tej dziedzinie, w której główna odpowiedzialność w przytaczającej mierze spoczywa na Związku Radzieckim.
  - 2/ Koordynacja w dziedzinie działania politycznego Układu, co wymaga ciągłej pracy konsultacyjnej, konfrontacji poglądów w celu wypracowywania wspólnych stanowisk nie tylko w problemach zasadniczych, lecz często także w sprawach bieżącej polityki.

verte

Otrzymują:

- Tow. Gomulka
- Tow. Czarnecki
- Tow. Kliszko
- Tow. Ochab
- Tow. Rapaacki
- Tow. Spychalski
- Tow. Czerwik

S

- 2 -

T a j n ePILNA NOTATKA

II. Inicjatywę ZSRR oceniamy jako **pozytywną**. Odpowiada ona pilnej potrzebie określenia **usprawnienia** organizacji Układu Warszawskiego. Organizacja **U.W.** nie była dotychczas ściśle sprecyzowana, formy **pracy** były płynne i zależne od doraźnych inicjatyw, przede wszystkim ze strony ZSRR. Stan ten stwarzał luki w **koordynacji** polityki i działań członków Układu w zakresie **wynikającym** z samego Układu i ze stosunków między jego **członkami**; Stan ten nie zapewniał również należytego systemu **konsultacji** dającej możliwość wzięcia pod uwagę **stanowisk** wszystkich uczestników. Ten stan rzeczy **uksztaltował się** w okresie, w którym Układ Warszawski został zawarty i w którym **zaczynały się** krystalizować formy jego **działania**. Stan ten nie odpowiada jednak potrzebom **obecnym**.

III. Inicjatywa radziecka dotycząca udoskonalenia instrumentów **funkcjonowania** Układu przychodzi we właściwym momencie, gdy **zarysowuje się** zwiększona potrzeba umocnienia **jedności** działania państw Układu Warszawskiego. W obecnych warunkach **wypracowanie** wspólnej linii politycznej państw Układu, z uwzględnieniem **stanowisk** wszystkich zainteresowanych **stron** wymaga systematycznej i częstej konsultacji i **kontaktów**.

IV. Układ Warszawski ustanowił Doradczy Komitet **Polityczny** w celu przeprowadzenia konsultacji między **członkami** Układu i dla rozpatrywania spraw powstałych w związku **funkcjonowaniem** Układu. Według postanowień Układu w Komitecie Doradczym każde państwo ma być reprezentowane przez **członka** rządu lub innego specjalnie wyznaczonego **przedstawiciela**. Komitet może tworzyć organy pomocnicze, jakie **okażą się** niezbędne.

W praktyce natomiast DKP przekształcił się w narady na **najwyższym** szczeblu partyjno-państwowym, zwoływane **derywocznie**, na ogół **niedostatecznie** przygotowane i podejmujące **razem** spektakularne uchwały. /Deklaracje, komunikaty/.

Korte

T a j n e

- 3 -

PILNA NOTATKA

W gruncie rzeczy nie jest to zgodne ani z sądzeniami konsultacyjnymi Komitetu, ani z pierwotnie zamierzonym charakterem składu /członkowie Rządów/ ani z nazwą /w stosunku do kogo ma być doradczym zgromadzenie Kierownictw Partii i Rządów ?/. Zebranie Doradczego Komitetu Politycznego w tej sytuacji nie mogą mieć nieodpowiedniej częstotliwości, gdyż z natury rzeczy zgromadzenie Kierownictw Partii i Rządów zbiera się wówczas gdy są do rozpatrzenia lub do podjęcia uchwały spójności natury sąsiedzkiej /dla przypomnienia - uchwała Komitetu ze stycznia 1956 postulowała posiedzenie Komitetu nie częściej niż 2 razy w roku, nie licząc posiedzeń nadzwyczajnych/.

W ten sposób w związku z przybraniem przez Komitet charakteru Rady nie ma organu zapewniającego możliwość systematycznej i częstotliwej konsultacji między krajami Układu, mimo że kraje te wysunęły tę potrzebę.

V. W celu udeskonalenia i usprawnienia funkcjonowania Układu zgodnie z istniejącymi potrzebami byłoby celowe określenie organów, których zadaniem jest podjęcie decyzji i organów mających funkcje konsultacyjne i doradcze.

2. postać Cel ten mógłby być zrealizowany przez powołanie Rady Układu, która przejęłaby funkcje, dotychczas spełniane, przez Doradczy Komitet Polityczny. Rada zbierałaby się w składzie na najwyższym szczeblu; podjęwałaby decyzje o zasadniczym znaczeniu, przy zachowaniu zasady jednomyślności. Rada byłaby uprawniona do wysłuchiwania i potwierdzania sprawozdań Zjednoczonego Dowództwa. Rada zbierałaby się w zależności od potrzeby.

2. Doradczemu Komitetowi Politycznemu należałoby przywrócić ustalony Układem charakter. Komitet mógłby dzięki temu stać się elastyczną formą konsultacji w postaci spotkań ministrów S.Z. W razie potrzeby w pewnych wypadkach z udziałem Ministra Obrony. W określonych wypadkach

verte

T a j n e

- 4 -

PILNA NOTATKA

Ministrowie mogliby delegować następców. Komitet ten byłby organem konsultacyjnym i doradczym spracowującym właski dla rządów, bądź dla Rady Układu. Komitet powinien zbierać się przynajmniej 2-3 razy w roku. W ten sposób konsultacje do których obecnie dochodzi się z trudem i w wyniku skomplikowanej procedury uzyskałyby charakter instytucjonalny.

3. Utworzyć należałoby Stały Sekretariat Układu na odpowiednim szczeblu i w odpowiednim składzie. Jest on niezbędny dla należytego przygotowania zebrań Rady Układu i DKP, dla zabezpieczenia stałej więzi między członkami Układu w okresach międzysesyjnych, dla zabezpieczenia ciągłości koordynacji i informacji w sprawach związanych z wykonywaniem podjętych decyzji lub takich które należy poddać pod dyskusję. Brak wynikające z nieistnienia takiego organu niejednokrotnie dawały się odczuć. Według Uchwały D.K.P. z 1956 r. /Praga/ powołano wprowadzić Zjednoczony Sekretariat Komitetu, składający się z Sekretarza Generalnego i jego zastępców, po jednym z każdego kraju. Sekretariat ten, wg uchwały, funkcjonuje tylko w okresie posiedzeń Doradczego Komitetu Politycznego. W praktyce Sekretarzem Generalnym był wiceminister Spraw Zagranicznych ZSRR. Działalność jego jako Sekretarza Generalnego ograniczała się do funkcji organizacyjnych i to tylko w czasie posiedzeń Doradczego Komitetu Politycznego. W okresie między posiedzeniami Sekretarz Generalny ani Sekretariat praktycznie nie wykonuje żadnych funkcji. Fakt, iż w detychozawowej praktyce Generalny Sekretarz nie był odzwierciedlony od funkcji państwowych własnego kraju wywoływał w pewnych sytuacjach trudności nawet polityczne /np. w sprawie zaproszenia Albanii na posiedzenie Doradczego Komitetu Politycznego w Warszawie w styczniu 1964 r. Polska przejęła funkcje, które normalnie powinny należeć do Sekretarza/. W celu zadośćuczynienia potrzebom wspomnianym na wstępie

verte

- 5 -

TajnePILNA NOTATKA

pkt. 3 instytucja Sekretarza Generalnego Układu i Stałego Sekretariatu powinna być tak zorganizowana i ustawiona by móc :

a/ Zabezpieczać organizacyjnie stałą więź między członkami Układu w okresach międzysesyjnych;

b/ spełniać funkcje wynikające z przygotowania i obsługi posiedzeń Rady i Doradczego Komitetu Politycznego;

c/ zapewnić bieżące informowanie państw Układu o realizacji podjętych uchwał i postanowień oraz informowanie o sprawach wymagających rozważenia. Cyrkulować dokumenty związane z działalnością Układu;

d/ przedkładanie rządów państw U.W. wniosków w sprawie konsultacji i swobodnego posiedzeń Komitetu Doradczego a w wyjątkowych wypadkach i Rady;

e/ wysuwanie wobec stron propozycji w sprawie konsultacji na szczeblach roboczych w sprawach bieżących mniejszej wagi /np. przygotowania do sesji ONZ, Konferencji Rozbrojeniowej w Genewie itp./;

f/ zorganizowanie wymiany informacji między ministerstwami spraw zagranicznych państw U.W. w zakresie ocen sytuacji politycznej, w zakresie wyników prac analitycznych i badawczych prowadzonych przez ministerstwa spraw zagranicznych państw U.W.

pozycja Sekretarza Generalnego powinna być tak ustawiona, by mógł on kontaktować się z rządami państw U.W. na kierowniczych szczeblach państwowych /premierowie, ministrowie spraw zagranicznych/ oraz uzyskiwać potrzebne informacje. Nie powinien on łączyć tej funkcji z żadną funkcją państwową we własnym kraju. Powinien być powoływany uchwałą Rady na okres 2-3 lat. Siedzibą Stałego Sekretariatu powinna być Moskwa. W Stałym Sekretariacie

verte

- 6 -

TajnePILNA NOTATKA

byliby reprezentowani przedstawiciele wszystkich państw U.W. łącznie z krajem, którego obywatelom jest Generalny Sekretarz i którzy współpracowały i spełniały na bieżąco rolę łączników między Sekretariatem a zainteresowanymi Rządami /Min.S.Z./ z Sekretarzem Generalnym. Przedstawicielami takimi mogliby być odpowiedzialni pracownicy Ambasad Państw, uczestników Układu Warszawskiego. Stały Sekretariat powinien posiadać własny niewielki ale niezbędny i wykwalifikowany aparat.

VI. Zdaniem naszym nowe ustalenia dotyczące posunięć w zakresie usprawniania organizacji Układu powinny być dokonane jawnie /opublikowane/. Podkreślałoby to żywotność U.W. w dziedzinie politycznej. Natomiast podobne posunięcia dokonywane w dziedzinie wojskowej powinny być opublikowane w odpowiednim momencie i w odpowiedniej formie, tak, aby nie mogły być wykorzystane przez państwa NATO, zainteresowane w przeciwdziałaniu obecnemu procesowi dezintegracji NATO, ale przeciwnie, wywołały zamierzony przez nas efekt w określonej sytuacji politycznej.

/-/ A. RAPACKI